

differentiated research on the development of information competence in the context of global transformations of the era of the Fourth Industrial Revolution, and information and communication competence – within the direction Industry 4.0. The second vector focuses on the external factors of the development of the informational competence of the subjects of the educational process (availability of modern IT, communications facilities, the availability of multimedia equipment, means of visualizing educational content, uninterrupted access to the Internet) and the benefits of digitalising the educational process (efficient means the successful implementation of the modern lesson in theoretical and productive learning, which involves the use of interactive educational technologies that ensure not only reaching ment educational purpose, but also makes it possible to develop «hard» and «flexible» competence). The third vector is connected with the objective need for the mastery of production training and the use of equipment, tools and automation tools at lessons that would not only correspond to the achievement of technologies in one or another field, but would work «ahead».

Key words: *education, vocational education, digitalization, information competence, labor migration, pedagogical workers.*

PODSTAWA TEORETYCZNA DOJRZAŁOŚCI I GOTOWOŚCI SZKOLNEJ DZIECKA

Teresa Janicka-Panek,
PWSZ w Skierniewicach
WSBiNoZ w Łodzi

Dojrzałość szkolna, warunkująca gotowość szkolną, to osiągnięcie przez dziecko takiego stopnia rozwoju umysłowego, emocjonalnego, społecznego i fizycznego, jaki umożliwia mu udział w życiu szkolnym i opanowanie treści programowych

klasy pierwszej. Dojrzałość szkolna zależy od warunków bytowych dziecka, wykształcenia rodziców, wychowania przedszkolnego, zdolności dziecka i jego zdrowia. Jest uwarunkowana wieloczynnikowo. W artykule analizują się teoretyczne podejścia do феномена szkolnej dojrzałości dziecka i systematyzują się kryteria jej gotowości do szkoły.

Słowa kluczowe: *sześciolatki, wspomaganie, dojrzałość szkolna, gotowość szkolna, nauczyciel przedszkola.*

Pojęcie dojrzałości i gotowości szkolnej dziecka

Przygotowanie dziecka do rozpoczęcia nauki w szkole opisują dwa terminy: dojrzałość szkolna i gotowość szkolna. Celem badań było poznanie wiedzy i umiejętności dzieci sześciolatków na początku roku przedszkolnego.

Jak twierdzi B. Wilgocka-Okoń (2003) „Dojrzałość szkolna, gotowość szkolna, przygotowanie do szkoły – to terminy używane raczej zamiennie i to zarówno u nas, jak i w innych krajach” [1, s. 10]. Rozumienie istoty mechanizmów procesów dojrzewania oraz roli w procesie rozwojowym stanowi podstawę do rozróżnienia tych pojęć.

Barbara Wilgocka-Okoń uważa, że „podstawę zróżnicowania tych pojęć może stanowić zarówno rozumienie samego procesu dojrzewania, jak też roli uczenia się w procesie rozwojowym. W pierwszym przypadku wychodzi się z założenia, że dokonujące się w dziecku zmiany rozwojowe mają charakter spontaniczny i wiążą się z dojrzewaniem. Kierowanie rozwojem przypisuje się tu złożonemu mechanizmowi biologicznemu, jakim jest dojrzewanie. Dojrzałość zaś traktuje się jako moment charakteryzujący się wrażliwością na oddziaływania zewnętrzne, które mogą modyfikować i kierunek, i dynamikę zmian, jakie zachodzą w rozwoju.

W drugim przypadku zakłada się, że istnieje możliwość ćwiczenia, kształtowania pewnych właściwości dziecka, stwarzająca szansę osiągnięcia dojrzałości szkolnej. Tu, więc

zwraca się uwagę na moment „przygotowania” czy „gotowości” do podjęcia zadań szkolnych. „Gotowość” nie jest stanem, na który wystarczy po prostu czekać, ale trzeba ją wykształcać”[2, s. 11].

Definiując pojęcie dojrzałości szkolnej, oraz określając jej stopień, brano pod uwagę dwa istotne momenty: właściwości rozwoju dziecka i wymagania szkoły. Wymienione powyżej momenty mogą się zmieniać, ponieważ różnorodne i zmienne mogą być wymagania szkoły, tym samym i treść dojrzałości szkolnej może ulegać zmianie. Niezależnie od względności pojęcia dojrzałości szkolnej nie należy go traktować jako artefaktu, gdyż faktem pozostaje dylemat przejścia od aktywności zabawowej do uczenia się, a w związku z tym adaptacji dziecka do szkoły, jak też potrzeby szukania rozwiązań wspomagających dziecko w rozwoju przed pójściem do szkoły oraz w czasie pobytu w niej [1, s.12]

W definicji B. Wilgockiej-Okoń, „dojrzałość szkolna to osiągnięcie przez dziecko takiego stopnia rozwoju intelektualnego, społecznego i fizycznego, jaki jest niezbędny do sprostania wymaganiom szkoły”[1, s. 13].

Aby opanować sztukę czytania i pisania, dziecko powinno umieć spostrzegać i odtwarzać proste kształty graficzne. Do uczenia się rachunków potrzebne jest dziecku rozumienie pojęć: „mniej”, „więcej”, „równo” oraz relacji między zbiorami, a także rozumienie przez dziecko otaczającego świata, umiejętność współżycia i współdziałania z grupą, jak również rozumienie i wykonywanie poleceń i zadań oraz samodzielność w pracy, czyli te elementy, które składają się na dojrzałość społeczną dziecka.

Wymienione zostały ponadto takie czynności, jak: pokonywanie drogi z domu do szkoły i z powrotem, siedzenie w ławce, branie udziału w zabawach rówieśnikami i w ćwiczeniach fizycznych, którym to dziecko może sprostać dopiero po osiągnięciu odpowiedniego stopnia rozwoju

somatycznego i motorycznego oraz pod warunkiem prawidłowego funkcjonowania jego narządów wewnętrznych.

Stefan Szuman podkreśla, że, „...dojrzałość szkolna to osiągnięcie takiego poziomu rozwoju fizycznego, społecznego i psychicznego, który je czyni wrażliwym i podatnym na systematyczne nauczanie i wychowywanie w klasie pierwszej” [3, s. 19]. Osiągnięcie takiego stopnia rozwoju uwarunkowane jest przez wiele czynników. Przychodząc na świat, dziecko dysponuje już pewnymi zadatkami wrodzonymi. Na dalszy ich rozwój wpływ mają zarówno dorośli, którzy dziecko wychowują i uczą, jak również grupy rówieśników, z którymi dziecko bawi się i współdziała.

Szuman w swej koncepcji dojrzałości szkolnej podkreślał potrzebę liczenia się, przy określaniu dojrzałości dzieci wstępujących do szkoły, z wiedzą zdobytą drogą własnych doświadczeń. Wskazywał również dziedziny rozwoju fizycznego, psychicznego i społecznego, w których dziecko wstępujące do szkoły powinno osiągnąć dojrzałość, a więc: ukształtowanie organizmu, rozwój sprawności motorycznych, mowy, zasobu wiedzy, procesów poznawczych i operacji myślowych, zainteresowań, upodobań, zamiłowań, umiejętności posługiwania się niektórymi narzędziami i przedmiotami codziennego użytku, kształtowania woli, świadomego wysiłku do wytrwałej pracy oraz harmonijnego współżycia i współdziałania [3].

Dziecko dojrzałe do szkoły osiąga niektóre właściwości, które pozwalają mu podjąć obowiązkom i zadaniom stawianym przez szkołę.

Dojrzałość szkolna nie jest „uwarunkowana biologicznie etapem samorzutnego rozwoju” [4, s. 40]. Składają się na nią różnorodne doświadczenia dziecka w sferze motorycznej, umysłowej, emocjonalnej i społecznej.

Aby dziecko mogło z powodzeniem podjąć i kontynuować naukę w szkole, musi ono być dojrzałe do tego nie tylko pod jakimś jednym względem, lecz pod wieloma względami (...),

bowiem (...) dojrzałość szkolna, to osiągnięcie przez dziecko takiego stopnia rozwoju intelektualnego, społecznego i fizycznego, jaki jest niezbędny do sprostania wymaganiom szkoły [4, s. 41]. Ważne, by dziecko osiągnęło swój tzw. okres sensorywny – najlepszy okres do rozpoczęcia nauki szkolnej.

Dojrzałość szkolna dotyczy wielu obszarów rozwoju dziecka, takich jak:

1. Dojrzałość fizyczna: stan zdrowia, wzrost i ciężar ciała, sprawność motoryczna funkcje zmysłów;

2. Dojrzałość społeczna: poczucie obowiązku, kontakty społeczne, samopoczucie w grupie, zbiorowe współdziałanie;

3. Dojrzałość umysłowa: operacje myślowe, rozumienie symboliki, orientacja w świecie, opanowanie mowy;

4. Dojrzałość emocjonalna: kierowanie uczuciami, zmiany w nasileniu uczuć, uzewnętrznianie uczuć;

5. Dojrzałość wolicjonalna: celowa działalność, wytrwałość w pracy, podejmowanie inicjatyw, doprowadzenie podjętych zadań do końca.

Na osiągnięcie pełnej dojrzałości szkolnej dziecka składa się ogół jego doświadczeń życiowych, zasób zdobytej wiedzy, umiejętności, pewne mechanizmy postępowania i postawy ukształtowane w ciągu kilku lat jego życia. Daniel Goleman podkreśla w gotowości szkolnej właściwości emocjonalno-społeczne (łatwość nawiązywania kontaktu z osobami dorosłymi i rówieśnikami, umiejętność współdziałania i współżycia, zdolność wyrażania swoich potrzeb, wiarę w siebie, ciekawość świata, zdolność kontrolowania się na miarę swojego wieku), które liczą się bardziej niż umiejętność poznawania i odtwarzania figur lub znaków literowych, zdolność analizy i syntezy głoskowej i sylabowe. Podobnie W. Okoń wyraża pogląd, że dojrzałość szkolna, gotowość szkolna to osiągnięcie przez dziecko takiego stopnia rozwoju umysłowego, emocjonalnego, społecznego i fizycznego, jaki umożliwia mu udział w życiu szkolnym i opanowania treści programowych klasy pierwszej. Dojrzałość szkolna zależy od

warunków bytowych dziecka, wykształcenia rodziców, wychowania przedszkolnego, zdolności dziecka i jego zdrowia.

Zdaniem M. Przetacznikowej dzieci uznane za dojrzałe do podjęcia nauki szkolnej winny:

- być wystarczająco na swój wiek rozwinięte fizycznie i ruchowo, przy czym opanowały już w pewnej mierze percepcyjne ruchy rąk i palców, niezbędne przy pisaniu;
- mieć dość duży zasób wiedzy o świecie i orientację w bliskim otoczeniu;
- potrafić porozumieć się z otoczeniem dorosłych i rówieśników za pomocą potocznej mowy zrozumiałej dla odbiorcy;
- przejawiać zdolność do działania intencjonalnego, tj. podejmują czynności zmierzające do określonego celu i wykonywać je do końca;
- przejawiać w swoim zachowaniu określony stopień socjalizacji, tj. liczyć się nie tylko z własnymi chęciami i życzeniami, lecz także uwzględniać życzenia rówieśników „potrafić z nimi zgodnie współdziałać i podtrzymywać z nimi przyjazne kontakty, jak również wykonywać polecenia dorosłych skierowane do całej grupy dzieci;
- potrafić opanować swoje emocje, a więc powściągnąć gniew i złość, lęk i odwagę, a w każdym razie nie uzewnętrzniać gwałtownie i w sposób niepohamowany swych stanów uczuciowych”[5, s. 249].

Powszechnie uznaje się obecnie, że dojrzałość szkolna wyraża się w określonym poziomie zarówno rozwoju fizycznego, umysłowego, emocjonalnego, jak i społecznego.

Nie ma zasadniczych kontrowersji, co do dziedzin, których rozwój powinien być brany pod uwagę przy ocenie dojrzałości szkolnej. Jednakże wymagany poziom rozwoju, jaki można by uznać za niezbędny do osiągnięcia dojrzałości szkolnej, jest bardzo trudny do ustalenia. Coraz częściej wyrażane są wątpliwości, czy poziom ten można określić jednoznacznie w sposób ogólny; dominuje przekonanie, że tak nie jest.

Wiek, w jakim dziecko powinno rozpoczynać naukę w szkole, zależy od warunków, w jakich przebywa dziecko w okresie przedszkolnym oraz od organizacyjnej struktury szkoły, jej programu i stosowanych metod dydaktyczno-wychowawczych.

Dojrzałość szkolna może być ujmowana:

1) w aspekcie statycznym – jako efekt etapu rozwoju, przypadającego na wiek rozpoczynania obowiązku szkolnego,

2) w aspekcie dynamicznym – jako proces długotrwałych zmian w rozwoju psychofizycznym dziecka, prowadzący do momentu pozwalającego podjąć naukę szkolną.

W ocenie faktu, czy dziecko jest już dojrzałe do nauki szkolnej, należy brać pod uwagę to, czy osiągnęło ono już gotowość rozwojową (stan przygotowania jednostki do wykonywania jednej lub więcej czynności) do ćwiczenia pewnych sprawności i umiejętności, a także to czy osiągnęło już w rezultacie uprzedniego uczenia się, pewien poziom rozwoju określonych funkcji psychicznych. Analiza retrospektywna dowodzi, że zmieniały się kryteria oceny dojrzałości i gotowości szkolnej.

Kryteria gotowości szkolnej – ujęcie retrospektywne

W badaniach nad dojrzałością starano się ustalić, jakie właściwości rozwojowe dziecka należy brać pod uwagę przy ocenie dojrzałości szkolnej. Najczęściej wymieniane wcześniej komponenty dojrzałości to:

1) dojrzałość fizyczna

- wzrost i ciężar ciała,
- sprawność motoryczna,
- funkcje zmysłów,
- stan zdrowia,

2) dojrzałość umysłowa

- rozumienie symboliki,
- orientacja w świecie,

- operacje myślowe – ujmowanie związków przyczynowo-skutkowych,
 - analiza wzrokowa i słuchowa,
 - opanowanie mowy, słownik czynny i bierny, pamięć i uczenie się,
 - koncentracja uwagi,
 - koordynacja wzrokowo-ruchowa,
- 3) dojrzałość społeczna
- poczucie obowiązku, podporządkowanie się poleceniom,
 - nawiązywanie kontaktów społecznych,
 - zbiorowe współdziałanie,
 - samopoczucie w grupie,
- 4) dojrzałość emocjonalna
- kierowanie i kontrolowanie uczuciami,
 - formy przejawiania i uzewnętrzniania uczuć,
 - zmiany w nasilaniu uczuć,
- 5) dojrzałość wolicjonalna
- wytrzymałość w pracy, celowa działalność,
 - podejmowanie inicjatyw,
 - doprowadzenie podjętych zadań do końca.

Tak rozumiana dojrzałość szkolna jest „sumą cech psychicznych i fizycznych, które dziecko powinno posiadać” [3].

Początkowo przypuszczano, że do uzyskiwania zadowalających postępów w szkole wystarczy dziecku odpowiedni poziom rozwoju umysłowego, wyrażający się w mierzonym testami i odpowiadającym co najmniej normie ilorazie inteligencji. Okazało się jednak, że tak nie jest. Niekiedy dzieci wykazujące się ilorazem inteligencji wyższym niż przeciętny, nie czynią w szkole zadowalających postępów, lecz po prostu dlatego, że są niedojrzałe do rozpoczęcia nauki. Stosunkowo wcześniej dostrzeżono, że oprócz odpowiednio wysokiego poziomu inteligencji niezbędne w uczeniu się szkolnym są: umiejętność dowolnego (intencjonalnego)

koncentrowania uwagi na przedmiocie, wytrwałość wyrażająca się w podejmowaniu i odpowiednio długim trwaniu jednokierunkowych wysiłków zmierzających do realizacji wyznaczonego celu, gotowość do wykonywania zadań na polecenie, umiejętność korzystania ze wskazówek kierowanych do grupy, zdolność uczestniczenia w zajęciach zespołowych itd. Istotną rolę pełnią ponadto poczucie obowiązku i ogólne zdyscyplinowanie, wyrażające się w umiejętności podporządkowania się panującemu regulaminowi.

Helena Prus-Wiśniewska, mówiąc: „...że równowaga pomiędzy poziomem rozwoju fizycznego, społecznego i umysłowego a wymaganiami, jakie przed pierwszoklasistą stawia szkoła, decyduje o powodzeniu szkolnym” bardzo trafnie ujęła gotowość szkolną.

Nauczanie szkolne opiera się na tym, czego dziecko nauczyło się, w szerokim rozumieniu tego pojęcia, w okresie poprzedzającym wiek szkolny. Zasób wiadomości, bogactwo słownictwa, doświadczenia społeczne i kulturowe – to wszystko, zdobyte przez dziecko w wyniku własnej aktywności oraz celowego, przemyślanego oddziaływania dorosłych, stanowi podstawę, na której opiera się dalsza nauka w szkole. Zachowana tutaj ciągłość oddziaływań ma wielką wartość, ponieważ w jej wyniku próg szkolny nie jest dla dziecka zbyt wysoki.

Warto przypomnieć zasady organizacji ćwiczeń i okazji edukacyjnych:

- ze względu na wiek dziecka powinny być prowadzone w formie zabawowej,
- powinny być różnorodne, urozmaicone środkami dydaktycznymi,
- nie powinny wydłużać się w czasie, aby nie powodowały zmęczenia i zniechęcenia u dziecka,
- powinny być stopniowe pod względem trudności – od najłatwiejszych do najtrudniejszych,

- oparte na działalności dziecka, powinny stwarzać mu warunki do realizacji własnych pomysłów poprzez różne formy aktywności,

- powinny im towarzyszyć próby samokontroli podejmowane przez dziecko,

- ćwiczeniom powinno towarzyszyć rozsądne udzielanie pomocy przez nauczyciela, wykazywanie wyrozumiałości, cierpliwości i życzliwości [7, s. 92-93]..

Dziecko nie poddawane żadnym świadomym oddziaływaniom wychowawczym, czy to w domu, czy w przedszkolu, czy też w oddziale przedszkolnym, aż do momentu pójścia do szkoły, może napotykać wiele trudności w początkowym okresie nauki szkolnej.

Należy pamiętać, że dopiero od roku szkolnego 2004/2005 zerówka stała się obowiązkowa dla wszystkich dzieci 6-letnich [8].

Charakterystyka dziecka dojrzałego do podjęcia nauki w szkole

Znając „model dziecka” dojrzałego do odpowiedniego startu w szkole, nauczyciel może poprawnie realizować zadania podejmowane przez przedszkole. Rozwój psychoruchowy dziecka (5-7 lat). Rozwój psychoruchowy jest procesem ciągłym, stopniowym, ale w jego przebiegu obserwujemy tzw. skoki rozwojowe (szybkie zmiany w krótkim czasie). Skok rozwojowy przebiega w okresie 5,6 do około 6,6 lat. Jest to niezwykle istotne przy ustalaniu dojrzałości szkolnej. Dzieci wchodzą w okres przyspieszonego rozwoju, ale mogą pojawiać się indywidualne różnice.

Model dziecka dojrzałego do podjęcia nauki to charakterystyka jego rozwoju, opis właściwych cech, które pozwolą podjąć naukę w klasie pierwszej. Dziecko dojrzałe to takie, które potrafi sprostać wymaganiom stawianym przez program wychowania i nauczania, osiągnęło odpowiedni

stopień rozwoju fizycznego, umysłowego, wolicjonalnego, emocjonalnego i społecznego.

Współcześnie typ dojrzałości szkolnej określa się następująco:

1) w zakresie dojrzałości fizycznej dziecko jest ogólnie sprawne ruchowo, posiada sprawność manualną i nie zaburzoną koordynację wzrokowo – ruchową, wyróżnia się poprawnym funkcjonowaniem organów zmysłowych oraz jest odporne na choroby i zmęczenie,

2) w zakresie dojrzałości emocjonalno – społecznej dziecko jest w znacznym stopniu samodzielne, chętnie i łatwo nawiązuje kontakty z nauczycielem i rówieśnikami, potrafi podporządkować się ustalonymu regulaminowi, jest pilne, dokładne, cierpliwe i czułe na opinie nauczyciela, potrafi opanować reakcje emocjonalne,

3) w zakresie ogólnej dojrzałości umysłowej, dziecko jest aktywne poznawczo, chce się uczyć, jest zaciekawione czytaniem i pisanem, dobrze orientuje się w najbliższym otoczeniu i środowisku, posiada zasób doświadczeń i wyobrażeń będących podstawą do rozwoju pojęć, uważnie i ze zrozumieniem słucha tego, co mówi nauczyciel, rozumie i spełnia polecenia nauczyciela, swobodnie i w sposób zrozumiały dla otoczenia wypowiada się. Potrafi opowiedzieć treść np. historyjki obrazkowej, wyrażać swoje życzenia, zadawać pytania, wyciągać wnioski,

4) w zakresie dojrzałości do czytania i pisania, dziecko umie dokonywać analizy i syntezy wzrokowej i słuchowej, potrafi różnicować kształty, dźwięki, porównywać i odtwarzać, rozumie znaczenie wyrazów jako graficznych odpowiedników słów, posiada orientację przestrzenną, która umożliwia mu rozpoznawanie i odtwarzanie kierunków, położenia i proporcji wymiarów odwzorowywanych form graficznych, potrafi przetworzyć obraz graficzny na obraz ruchu,

5) w zakresie dojrzałości do matematyki, dziecko rozumie i umie określić stosunki przestrzenne, czasowe i ilościowe w

praktycznym działaniu, potrafi klasyfikować przedmioty według zastosowania, wielkości, kształtu i koloru, potrafi na konkretach dodawać i odejmować w zakresie 10 [9].

Istotne w charakterystyce dziecka dojrzałego do szkoły jest uzupełnienie powyższego modelu o pracę A. Klim – Klimaszewskiej, która podaje, że dojrzałość umysłowa uwarunkowana jest dojrzałością fizyczną dziecka, czyli jego zdrowiem i siłą fizyczną. Równowaga nerwowa umożliwia mu opanowanie reakcji uczuciowych i nadpobudliwości ruchowej charakterystycznej dla tego wieku. Dziecko dojrzałe fizycznie potrafi przetworzyć statyczny obraz graficzny litery lub wyrazu na obraz dźwięku głosek, słów oraz obu tych obrazów na obraz ruchu.

Anna Klim – Klimaszewska zaznacza, iż poszczególne sfery rozwoju przeplatają się wzajemnie, wpływają na siebie. Równowaga emocjonalna ma wpływ na kształtowanie się dojrzałości emocjonalno – społecznej i umysłowej, zaś zdolność słuchania ze zrozumieniem wiąże się z dojrzałością umysłową, fizyczną, a także emocjonalno – społeczną. Brak tej dojrzałości powoduje brak nawiązywania konstruktywnych kontaktów z otoczeniem. Niezadowolający stan zdrowia i rozwój fizyczny mogą być przyczyną niepowodzeń w szkole [10, s. 103-104].

Warto również zauważyć, że obserwując dziecko sześciolatnie dojrzałe do szkoły można stwierdzić, że jego stosunek w tym okresie cechuje ciekawość, połączone z chęcią bycia uczniem, uczenia się w szkole, radość z noszenia tornistra, teczki [1].

W pedagogice przedszkolnej i wczesnoszkolnej podkreśla się stanowisko, że jednym z elementów wspomagania rozwoju dziecka jest ocena jego gotowości szkolnej. Ważne jest wczesne wykrycie deficytów, znajomość środowiska, w którym znajduje się przedszkolak, jego lęków i obaw, współpraca z rodzicami, oddziaływanie nauczyciela oraz kontakty ze specjalistami z poradni psychologiczno –

pedagogicznej: logopedą, psychologiem, psychiatrą, pedagogiem i lekarzem.

Dziecko dojrzałe do nauki na sposób szkolny potrafi:

- powiedzieć, jakie ma imię i nazwisko, ile ma lat, gdzie mieszka, opowiedzieć o pracy rodziców,
- narysować rysunek postaci ludzkiej: postać jest kompletna, części ciała są proporcjonalne do całości, części ciała są rozmieszczone właściwie,
- obchodzić się z przyborami do rysowania, malowania, pisania; nie wychodzić poza linie kolorując obrazek; nazwać to co narysowało,
- ciąć nożyczkami w linii prostej i krzywej; lepić z plasteliny,
- dobrać w pary przedmioty lub obrazki, klasyfikować je wg określonej zasady, np. owoce, pojazdy, zwierzęta,
- łączyć zbiory wg określonej cechy, np. wielkość, kolor,
- wskazać różnice w pozornie takich samych obrazkach,
- rozpoznać różne dźwięki z otoczenia, np. głosy zwierząt,
- liczyć kolejno do 10 ; po przeliczeniu liczmanów powiedzieć, ile ich jest,
- dokonywać dodawania i odejmowania na konkretach w zakresie 10,
- ma dobrą koncentrację uwagi,
- jest zainteresowane pracą i jej efektami,
- jest odporne na niepowodzenia,
- jest wytrwale przy dłuższym wysiłku,
- prawidłowo wymawiać wszystkie głoski,
- nazwać głoskę na początku i na końcu wyrazu, różnicować wyrazy o podobnym brzmieniu np. kran – tran, góra – kura, bada – pada,
- podzielić zdanie na wyrazy, wyrazy na sylaby,
- opowiedzieć treść obrazka posługując się mową zdaniową,
- rozwiązać proste zagadki,

- czytać niedługie teksty ze zrozumieniem,
- uważnie słuchać przez dłuższą chwilę opowiadania, bajki, muzyki,
- wykonać proste ćwiczenia gimnastyczne; uczestniczyć w grupowych zabawach ruchowych,
- wskazać lewą i prawą stronę swego ciała i osoby stojącej na wprost,
- doprowadzić do końca rozpoczętą zabawę, pracę, w trudniejszych sytuacjach zwrócić się o pomoc do osoby dorosłej,
- zgodnie bawić się z rówieśnikami – współdziałać, czekać na swoją kolej,
- działać sprawnie; umieć podporządkować się słownym poleceniom,
- wykonać podstawowe czynności samoobsługowe: samodzielnie zjeść, ubrać się, umyć, zawiązać sznurowadła, zapiąć guziki, zamki
- ma dobre tempo pracy,
- sześciolatek potrafi nawiązać kontakty z rówieśnikami i dorosłymi, jest wrażliwy na opinię nauczycieli i innych osób dorosłych.

Od dojrzałości szkolnej dziecka zależy jakość jego szkolnego startu. Przekroczenie progu szkolnego oznacza dla dziecka wejście w nową, skomplikowaną sytuację. Stopniowe zwiększanie wymagań stawia je przede wszystkim przed modyfikacją zachowania. Zmiany te mogą służyć jego dalszemu rozwojowi poznawczemu oraz społecznemu. Wymagania stawiane dziecku nie mogą jednak przekraczać jego możliwości psychofizycznych.

BIBLIOGRAFIA

1. Wilgocka-Okon B., *Gotowość szkolna dzieci sześciolatków*, Wyd. Akad. „ŻAK”, Warszawa 2003

2. Wilgocka-Okoń B., *Dojrzałość szkolna czy dojrzałość szkoły – dylematy progu szkolnego*, [w:] *Dylematy wczesnej edukacji*, D. Klaus-Stańska, M. Suświłło red., WSP, Olsztyn 1998
3. Waszkiewicz E., *Stymulacja psychomotorycznego rozwoju dzieci 6-8-letnich*, WSiP, Warszawa 1991
4. Wilgocka-Okoń B., *Dojrzałość szkolna dzieci a środowisko*, PWN, Warszawa 1972
5. Przetacznikowa M., *Podstawy rozwoju psychicznego dzieci i młodzieży*, PZWS, Warszawa 1973
6. Prus-Wiśniewska H., *Zanim dziecko pójdzie do szkoły*, Wyd. MEDIUM, Kraków 1995
7. Brzezińska A. *Czytanie i pisanie – nowy język dziecka*, WSiP, Warszawa 1987 Ustawa z 27 czerwca 2003 r. o systemie oświaty art. 22, ust. 2.
8. Jarosz E., *Wybrane obszary diagnozowania pedagogicznego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2007
9. Klim-Klimaszewska A., *Pedagogika przedszkolna*, Instytut Wydawniczy Erica, Warszawa 2012